

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра аграрного, земельного та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

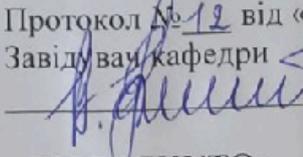
Декан юридичного факультету

О.С. Яра

2022 р.

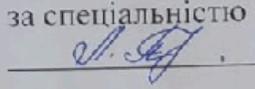
«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри аграрного, земельного
та екологічного права ім. акад. В.З. Янчука
Протокол № 12 від «9» 05 2022 р.
Завідувач кафедри

 В.М. Єрмоленко

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОПП «Право» підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 «Право»

 Л.О. Панькова

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АГРАРНЕ ПРАВО»**

Спеціальність: 081 «Право»
Освітня програма «Право»
Факультет: юридичний

Розробники: Гафурова Олена Вікторівна
д.ю.н., професор кафедри аграрного, земельного та
екологічного права імені академіка В.З. Янчука

Київ – 2022

Опис навчальної дисципліни «Аграрне право»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Спеціальність	081 «Право»	
Освітня програма	«Право»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів	4	
Кількість змістових модулів	5	
Курсовий проект (робота) за наявності	Курсова робота	
Форма контролю	Залік/екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	7,8	7,8
Лекційні заняття	50	16
Практичні семінарські заняття	40	24
Лабораторні заняття	--	-
Самостійна робота	30	80
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4/3 год.	

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Мета освітньої компоненти «Аграрне право України» - формування системи знань з правового регулювання аграрних відносин, юридичного забезпечення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

Завдання освітньої компоненти: вивчення системи чинного аграрного законодавства, а також правових проблем, що виникають при утворенні, діяльності та припиненні суб'єктів господарювання в АПК, визначення правового режиму майна та землі цих підприємств, ознайомлення із специфікою їх управління; вивчення відносин реформування майна та землі недержавних сільськогосподарських підприємств, способів захисту прав селян в процесі реформування, особливостей у правовому режимі земель сільськогосподарського призначення, особливостей правового регулювання сільськогосподарської діяльності.

У результаті вивчення освітньої компоненти **здобувач повинен**

Знати:

положення основних нормативно-правових актів, що регулюють аграрні відносини; визначення основних категорій та понять аграрного права, методи та принципи правового регулювання аграрних відносин

Уміти:

правильно визначати місце і роль аграрного права в системі фундаментальних галузей вітчизняного права; вільно орієнтуватися у чинному аграрному законодавстві; орієнтуватися у поточних проблемах розвитку аграрного права на сучасному етапі; логічно, критично і системно аналізувати документи, розуміти їх правовий характер і значення.

Оволодіти навичками:

надання зрозумілих професійних відповідей на питання, пов'язані із правовим регулюванням відносин у сфері аграрного права як в усній, так і в письмовій формі роботи в команді, вирішуючи поставлені завдання щодо правового регулювання відносин у сфері аграрного права
прийняття рішень на основні ефективного застосування норм аграрного законодавства самостійного вдосконалення набутих знань

У здобувачів після засвоєння освітньої компоненти «Аграрне право» повинні бути сформовані такі **компетентності:**

Загальні компетентності (ЗК):

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
Знання та розуміння предметної області аграрного права та розуміння професійної діяльності юриста у сфері аграрного права.
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями у сфері аграрного права.
Здатність бути критичним і самокритичним.
Здатність працювати в команді.
Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного аграрного права, а також змісту правових інститутів цієї галузі
Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм аграрного права.
Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування у сфері аграрного права.

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів у сфері аграрного права, розуміння їх правового характеру і значення.

Вивчення освітньої компоненти «Аграрне право» спрямоване на досягнення таких **програмних результатів навчання:**

визначати переконливість існуючих аргументів у процесі оцінки проблемних питань у сфері аграрного права

аналізувати існуючі проблеми у сфері аграрного права та демонструвати власне бачення шляхів їх розв'язання

збирати та аналізувати інформацію із різних джерел щодо правового регулювання та правового забезпечення аграрних відносин

формулювати власні обґрунтовані судження та висновки при вирішенні конфліктних ситуацій у сфері аграрних правовідносин.

проводити оцінку існуючих аргументів при розгляді конкретних ситуацій у сфері аграрного права

планувати власну роботу на основі отриманих з різноманітних джерел інформації матеріалів у сфері аграрного права, а також використовувати такі інформаційні джерела для повного та всебічного аналізу правових ситуацій у сфері аграрного права

професійно, доступно і зрозуміло доносити до респондента матеріал із проблематики аграрних правовідносин як усно, так і в письмовій формі

використовувати у професійній діяльності статистичну інформацію, бази даних, комп'ютерні програми

працювати в колективі, формуючи власний внесок у виконання поставлених перед колективом завдань у сфері регулювання аграрних правовідносин

знати та розуміти основні сучасні доктрини аграрного права, цінності та принципи функціонування галузі аграрного права

знати та розуміти сутність і зміст основних правових інститутів та норм аграрного права

пояснювати юридичну природу та зміст аграрних правовідносин

застосовувати набуті знання у правових ситуаціях у сфері аграрного права, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

готувати проекти актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у правових ситуаціях у сфері аграрного права

надавати консультації щодо можливих способів захисту прав селян

**ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АГРАРНЕ ПРАВО»**

Назви змістовних модулів	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Загальні положення аграрного права												
Аграрне право як самостійна галузь права	5	2	2			1	6	2				4
Конституційні основи та інші основи аграрного права	9	4	4			1	5	-	1			4
Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства	6	2	2			2	5	-	1			4
Змістовний модуль 2. Правове становище окремих суб'єктів господарювання в сільському господарстві												
Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств	6	2	2			2	6	-	-			6
Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів	6	2	2			2	6	2	-			4
Правове становище фермерського господарства	6	2	2			2	6	2	-			4
Правове регулювання ведення особистого селянського господарства	6	2	2			2	7	-	1			6
Змістовний модуль 3. Правові засади державного регулювання та реформування сільського господарства												
Правові засади державного регулювання сільського господарства	9	4	4			1	5	-	1			4

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АГРАРНОГО ПРАВА

Тема лекційного заняття 1. Аграрне право України як самостійна галузь права

Поняття аграрного права як самостійної галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних відносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути. Їх взаємозв'язок з інститутами цивільного, земельного, трудового, фінансового права тощо.

Тема лекційного заняття 2. Конституційні основи та інші джерела аграрного права

Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Конституція України як основа аграрного права. Аграрні закони України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права (постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства аграрної політики та продовольства України тощо). Загальна характеристика локальних нормативно-правових актів.

Тема лекційного заняття 3. Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства

Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств. Майнова відповідальність за аграрні правопорушення. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема лекційного заняття 1. Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств

Роль і місце державного сільськогосподарського підприємства в аграрному секторі економіки України. Державне сільськогосподарське підприємство як заснований на державній власності самостійний статутний суб'єкт господарювання. Особливості створення підприємства. Правовий режим його майна. Право господарського відання. Право постійного користування землею. Особливості господарської діяльності державного сільськогосподарського підприємства.

Основні засади управлінської діяльності підприємства. Система органів управління. Правове становище директора (керівника).

Тема лекційного заняття 2. Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів

Поняття, основні риси сільськогосподарських кооперативів та їх види. Особливості створення та припинення діяльності. Право членства в сільськогосподарських кооперативах. Порядок виникнення і припинення членства. Права та обов'язки членів кооперативів. Правовий режим пайового та неподільного фондів підприємства. Правовий режим земельної ділянки кооперативу. Система органів самоврядування в кооперативних сільськогосподарських підприємствах.

Тема лекційного заняття 3. Правове становище фермерського господарства

Фермерське господарство громадян як важливий виробник сільськогосподарської продукції. Поняття та порядок створення фермерського господарства. Умови членства в господарстві. Права та обов'язки членів. Особливості формування земельної ділянки

фермерського господарства. Правовий режим майна господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств.

Тема лекційного заняття 4. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства

Суспільне призначення і загальна характеристика особистого селянського господарства.

Поняття та ознаки такого господарства. Порядок проведення обліку особистих селянських господарств. Право членства в господарстві. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Земельні відносини в господарстві. Майнові правомочності членів господарства.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема лекційного заняття 1. Правові засади державного регулювання сільського господарства

Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Основні засади державної аграрної політики.

Повноваження Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і його органів на місцях. Інші органи державного управління у галузі сільського господарства (Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агенство рибного господарства України, Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру, Державне агенство лісових ресурсів України, Державне агенство водних ресурсів України).

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням аграрного законодавства. Теоретичні та практичні проблеми формування системи органів державного контролю в сільському господарстві.

Тема лекційного заняття 2. Правове забезпечення соціального розвитку села

Поняття, сутність і організаційно-правові засади соціального розвитку села. Соціальний розвиток села як інститут аграрного права. Правове регулювання відносин, спрямованих на збереження сільської поселенської мережі. Поняття сільської території, сільського поселення та сільського населеного пункту. Правове регулювання державної підтримки розвитку депресивних сільських територій (трудонедостатніх населених пунктів), створення умов для збереження та розвитку малих, віддалених сільських поселень і територій, які мають окремий статус (гірських та Поліських населених пунктів) тощо.

Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Відносини з соціального переоблаштування села. Правове регулювання житлового будівництва та комунального господарства, забезпечення транспортного сполучення та зв'язку, удосконалення інженерної інфраструктури. Розвиток фізичної культури і спорту, культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості, традиційної культури регіонів. Правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців. Відносини із забезпечення належного рівня освітніх послуг. Побутове та торгівельне обслуговування сільського населення.

Тема лекційного заняття 3. Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств

Правові засади паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств. Порядок перепаювання майна сільськогосподарських підприємств на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 р. № 177 «Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектору економіки». Правові ознаки майнової частки (паю). Право на майновий пай. Суб'єкти права на майнову частку (пай).

Тема лекційного заняття 4. Правове регулювання паювання землі в аграрному секторі економіки

Етапи реформування земельних відносин в аграрному секторі економіки. Порядок паювання земель колективної власності недержавних сільськогосподарських підприємств.

Правові ознаки земельної частки (паю). Право на земельну частку (пай). Суб'єкти права на земельну частку (пай). Документи, що посвідчують право на земельну частку (пай). Правове регулювання договорів оренди земельної частки (паю).

Порядок виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості). Особливості виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок єдиним масивом у спільну власність власникам земельних часток (паїв).

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВИХ ТА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема лекційного заняття 1. Правове регулювання аграрного ринку

Правові засоби формування інфраструктури аграрного ринку. Поняття організованого аграрного ринку, його інфраструктура. Загальна характеристика учасників аграрного ринку. Правове становище аграрної біржі, її функції. Основні умови щодо надання товарним біржам висновку про відповідність вимогам. Державне регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Поняття об'єктів державного цінового регулювання. Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни. Порядок здійснення товарних та фінансових інтервенцій. Правове становище Аграрного фонду, його повноваження. Загальна характеристика оптових ринків сільськогосподарської продукції. Порядок набуття юридичною особою статусу оптового ринку. Основні напрями діяльності. Державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Тема лекційного заняття 2. Правове регулювання ринку зерна

Правове регулювання ринку зерна. Поняття зернових ресурсів. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів. Ресурси зерна державного продовольчого резерву та регіональні ресурси зерна. Загальна характеристика суб'єктів ринку зерна. Порядок декларування зерна. Правове регулювання контролю якості зерна. Зберігання зерна на зерновому складі. Договір складського зберігання зерна. Істотні умови договору.

Порядок здійснення заставних закупок зерна. Поняття бюджетної позики у межах режиму державних заставних закупівель. Умови отримання позики. Порядок здійснення державних форвардних закупівель зерна.

Тема лекційного заняття 3. Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції

Поняття і зміст якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської продукції генетично модифікованих організмів. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва.

Тема лекційного заняття 4. Правове регулювання фінансових відносин у сільському господарстві (страхування, кредитування, оподаткування, ЗЕД)

Специфіка аграрного виробництва на правове регулювання фінансових відносин за участю сільськогосподарських підприємств. Особливості правовідносин у сфері фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Поняття та класифікація видів страхування у сільському господарстві. Договір страхування за участю сільськогосподарських підприємств: поняття, зміст та специфіка. Основні умови та порядок страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств. Правові засади тарифного регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції. Правові засади нетарифного регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції. Правове регулювання здійснення контролю за імпортом сільськогосподарської продукції.

Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема лекційного заняття 1. Правове регулювання рослинництва

Загальна характеристика правового регулювання галузі рослинництва. Правове регулювання охорони прав на сорти рослин. Умови набуття прав на сорт рослин. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин. Порядок набуття прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Насінництво та розсадництво як галузь рослинництва. Суб'єкти і об'єкти насінництва та розсадництва. Порядок реалізації насіння і садивного матеріалу.

Захист рослин як комплекс заходів, спрямованих на зменшення втрат урожаю та запобігання погіршенню стану рослин сільськогосподарського та іншого призначення. Карантинний режим як різновид особливого режиму захисту рослин.

Тема лекційного заняття 1. 2. Правове регулювання галузі тваринництва

Загальна характеристика правового регулювання галузі тваринництва. Племінна справа — як система зоотехнічних, селекційних та організаційно-господарських заходів, спрямованих на поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин. Об'єкти і суб'єкти племінної справи у тваринництві. Правове регулювання реєстрації та ідентифікації тварин.

Бджільництво як галузь сільськогосподарського виробництва. Суб'єкти і об'єкти бджільництва. Організація та проведення атестації і реєстрації пасік. Порядок видачі ветеринарно-санітарного паспорта пасіки. Ветеринарно-санітарні вимоги до розміщення та облаштування пасік. Правове регулювання охорони бджіл. Ввезення в Україну та вивезення за її межі бджіл та продуктів бджільництва.

Тема лекційного заняття 1. 3. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні

Правові засади ветеринарної справи. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок. Введення в обіг ветеринарного препарату. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Порядок здійснення ветеринарно-санітарних заходів. Загальна характеристика ветеринарно-санітарних документів. Правове регулювання карантину тварин. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину тварин. Гарантії прав осіб в умовах дії карантину.

**ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АГРАРНЕ ПРАВО»**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аграрне право України як самостійна галузь права	2
2.	Конституційні основи та інші джерела аграрного права	4
3	Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства	2
4.	Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств	2
5.	Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів	2
6	Правове становище фермерського господарства	2
7.	Правове регулювання ведення особистого селянського господарства	2
8.	Правові засади державного регулювання сільського господарства	4
9	Правове забезпечення соціального розвитку села	4
10	Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств	4
11	Правове регулювання паювання землі в аграрному секторі економіки	2
12	Правове регулювання аграрного ринку	2
13	Правове регулювання ринку зерна	1
14	Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції	1
15	Правове регулювання фінансових відносин у сільському господарстві (страхування, кредитування, оподаткування, ЗЕД)	2
16	Правове регулювання рослинництва	2
17	Правове регулювання галузі тваринництва	2

**КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ
ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТАМИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»**

1. Аграрне право як самостійна галузь права.
2. Аграрні правовідносини: поняття, види і особливості.
3. Історія виникнення і розвиток аграрного законодавства в Україні.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права. Особливості їх класифікації.
5. Конституція та закони України як джерела аграрного права
6. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права
7. Роль локальних нормативно-правових актів у регулюванні діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
8. Порядок створення та припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
9. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
10. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
11. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
12. Повноваження органів контролю в сільському господарстві
13. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства.
14. Особливості правового становища сільськогосподарських товариств.
15. Правове становище державного комерційного сільськогосподарського підприємства.
16. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
17. Правове становище обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів
18. Правове становище фермерських господарств в Україні.
19. Правове регулювання трудових відносин в фермерському господарстві
20. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств
21. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
22. Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств.
23. Правове регулювання паювання землі недержавних сільськогосподарських підприємств.
24. Правове регулювання аграрного ринку, його інфраструктура
25. Правове становище Аграрної біржі України.
26. Правове регулювання діяльності оптових сільськогосподарських ринків
27. Правове регулювання ринку зерна в Україні.
28. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів.
29. Правове регулювання декларування та зберігання зерна.
30. Порядок здійснення заставних закупівель зерна.
31. Порядок здійснення форвардних закупівель зерна.
32. Правове забезпечення формування ринку сільськогосподарської техніки
33. Договори у сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.
34. Договори у сфері виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств.
35. Контрактація як один із договорів на реалізацію сільськогосподарської продукції.
36. Договори кредитування сільськогосподарських підприємств.
37. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
38. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
39. Правове забезпечення виробництва високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування.
40. Правове регулювання страхування в АПК.
41. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств
42. Особливості регулювання трудових відносин в АПК.
43. Організаційно-правове забезпечення соціального розвитку села.
44. Правове регулювання сільського зеленого туризму.

45. Розвиток дорадчих служб на селі.
46. Правове регулювання племінної справи в тваринництві.
47. Правове регулювання державної реєстрації та ідентифікації тварин.
48. Правове регулювання ветеринарної медицини.
49. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок.
50. Правове регулювання ветеринарного обслуговування.
51. Правове регулювання державного ветеринарно-санітарного контролю
52. Правове регулювання виробництва та реалізації м'яса
53. Правове регулювання виробництва та реалізації молока.
54. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
55. Правове регулювання виробництва рибної продукції.
56. Правове регулювання виноградарства та виноробства
57. Правове регулювання виробництва і реалізації цукру.
58. Правове регулювання виробництва та реалізації алкоголю і тютюну.
59. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві.
60. Правове забезпечення підготовки кадрів для села.
61. Правова охорона прав на сорти рослин.
62. Правове регулювання бджільництва.
63. Правове регулювання карантину рослин.
64. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин.
65. Правове регулювання насінництва та розсадництва.
66. Правове регулювання захисту рослин.
 72. Правова охорона ґрунтів у сільському господарстві.
 73. Правове регулювання поводження з відходами сільського господарства.

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧАМИ
З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «АГРАРНЕ ПРАВО»**

Питання 1 Форми зовнішнього виразу і закріплення правових норм, що врегульовують аграрні правовідносини, це -

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 2. Виплаті часток доходу на пай підлягає до % , визначених до розподілу
(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей)

Питання 3.

1. Правовий звичай -	А. домовленість двох або більше суб'єктів аграрних відносин, яка базується на нормах аграрного права;
2. Міжнародний договір -	Б. укладений в письмовій формі договір з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права;
3. Аграрний нормативний договір -	В. правило поведінки, яке не встановлене актами законодавства, але є усталеним у певній сфері аграрних відносин

Питання 4. Продовольча безпека визначається за такими критеріями:

- 1 достатність продовольчого споживання
- 2 доступність продовольчого споживання
- 3 продовольча незалежність
- 4 продовольча виваженість

Питання 5. Санація сільськогосподарського підприємства вводиться на строк до закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт з урахуванням часу, необхідного для реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) сільськогосподарської продукції. Зазначений строк не може перевищувати: п'ятнадцяти місяців.

а	12 місяців;
б	13 місяців;
в	14 місяців;
г	15 місяців;
д	16 місяців;

Питання 6. Фермерські господарства, які мають в постійному користуванні земельні ділянки повинні переоформити право власності або право на їх оренду:

а	не повинні;
б	до 1 січня 2008 року;
в	до 1 січня 2010 року;
г	до 1 січня 2012 року;
д	До 1 січня 2016 року;

Питання 7. Порядок визначення розміру пайового внеску кожного члена СОК визначається

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 8. За рахунок відрахувань від доходу кооперативу, перерозподілу неподільного фонду, за рахунок інших незаборонених законом надходжень для покриття можливих втрат (збитків) створюється

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 9. грошовий неповоротний внесок, який періодично сплачується членом кооперативного об'єднання для забезпечення поточної діяльності кооперативного об'єднання – це :

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 10. Умови договору про створення сімейного фермерського господарства визначають:

а	найменування, місцезнаходження (адресу) господарства, мету та види його діяльності;
б	порядок прийняття рішень та координації спільної діяльності членів господарства;
в	правовий режим спільного майна членів господарства
г	Усе вище перелічене.

Питання 11. Приватизація майна рибних господарств здійснюється шляхом перетворення їх у

а	ксп або у публічні акціонерні товариства;
б	ксп
в	ват
г	ват або публічні акціонерні товариства.
д	тов

Питання 12. У процесі приватиз. майна с/г підпр, які спеціаліз. на вирощуванні багаторіч. насаджень у власн. держави залишається:

а	не менше 25% акцій
б	не менше 50% акцій
в	не залишається акцій
г	не менше 30% акцій
д	не менше 15% акцій

Питання 13. Чи підлягають обов'язковій сертифікації послуги з тимчасового розміщення туристів, які надаються членами ОСГ ?

Дайте відповідь (так чи ні)

Питання 14. Без державної реєстрації фізичної особи-підприємця, власник ОСГ, який здійснює діяльність у сфері сільського туризму, за плату може надавати таку кількість місць:

1	До 30
2	До 20

3	До 10
4	Не можуть надаватися
5	Жодної правильної відповіді

Питання 15. Рішення про звернення клопотання до господарського суду про санацію сільськогосподарських підприємств приймається: *(оберіть вірну відповідь)*

- а комітетом кредиторів за участю представників органу місцевого самоврядування;
- б комітетом кредиторів;
- в комітетом кредиторів за участю представників органу виконавчої влади;
- г Органом виконавчої влади
- д органом місцевого самоврядування;

Питання 16. - повернення членам кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих кооперативом послуг відносно їх фактичної вартості, що розподіляється за результатами фінансового року між його членами

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 17. Основними формами державного регулювання сільського господарства є:

- а правоохоронна діяльність;
- б правозастосовча діяльність;
- в організаційна діяльність;
- г правотворча діяльність;

Питання 18. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сільському господарстві передбачена за:

- а псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель;
- б порушення законодавства про захист рослин;
- в потрава посівів;
- г зіпсування або знищення зібраного врожаю;

Питання 19. затверджує методики виконання робіт, пов'язаних із збиранням інформації для ведення державного земельного кадастру *(оберіть вірний варіант відповіді)* :

- а Мінагрополітики та продовольства України
- б Державна екологічна інспекція України
- в Державна інспекція сільського господарства України
- г Міністерство екології та природних ресурсів України
- д Державна служба геодезії, картографії та кадастру України

Питання 20. Який орган затверджує вимоги до оформлення технічного паспорта земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 21. Згідно господарського законодавства, особливості статусу керівника державного унітарного підприємства можуть бути визначені

(впишіть пропущене слово в бланк відповідей).

Питання 22. Облік особистих селянських господарств здійснюють сільські, селищні, міські ради за місцем розташування земельної ділянки в порядку, визначеному

а	центральним органом виконавчої влади з питань статистики
б	центральним органом виконавчої влади з державної аграрної політики
в	центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів;
г	Спільно центральними органами виконавчої влади з державної аграрної політики та з питань статистики
д	Спільно центральними органами виконавчої влади з державної аграрної політики та земельних ресурсів

Питання 23. Земельні ділянки можуть належати фермерському господарству на *(оберіть вірний варіант відповіді):*

1	Праві власності; праві оренди
2	Праві власності;
3	Праві постійного користування;
4	Праві власності; праві оренди; праві постійного користування

Питання 24.-це періодичне державне статистичне спостереження, що включає в себе збирання даних, які на встановлену дату характеризують стан та структуру сільського господарства, явища і процеси в цій галузі, а також оброблення, узагальнення, поширення та використання його результатів;

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 25.- частина доходу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі в господарській діяльності кооперативу у порядку, визначеному рішенням вищого органу управління кооперативу

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 26. чисельність працездатних жителів населеного пункту та рівень забезпеченості трудовими ресурсами сільськогосподарського виробництва, що становить менш як 70 відсотків - це:

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 27. за рахунок частини доходу, що залишається після сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до відповідних бюджетів; погашення кредитів; покриття збитків; проведення відрахувань у фонди кооперативу здійснюються

(впишіть пропущене слово відповідь в бланк відповідей).

Питання 28. Держкомрибагенство України утворюється для реалізації державної політики у сфері (оберіть вірний варіант відповіді):

а	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства
б	рибного господарства та рибної промисловості
в	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів
г	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства
д	охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства

Питання 29. Який орган затверджує методику проведення державної експертизи землевпорядної документації?

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей)

Питання 30. Отримані від продажу власної продукції тваринництва доходи члена ОСГ не є оподатковуваним доходом, якщо їх сума сукупно за рік не перевищує _____ розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року

а	100
б	200
в	50
г	10
д	Жодної правильної відповіді

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Аграрне право як самостійна галузь права.
2. Аграрні правовідносини: поняття, види і особливості.
3. Історія виникнення і розвиток аграрного законодавства в Україні.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права. Особливості їх класифікації.
5. Конституція та закони України як джерела аграрного права
6. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права
7. Роль локальних нормативно-правових актів у регулюванні діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
8. Порядок створення та припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
9. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
10. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
11. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
12. Повноваження органів контролю в сільському господарстві
13. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства.
14. Особливості правового становища сільськогосподарських товариств.
15. Правове становище державного комерційного сільськогосподарського підприємства.
16. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
17. Правове становище обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів
18. Правове становище фермерських господарств в Україні.
19. Правове регулювання трудових відносин в фермерському господарстві
20. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств
21. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
22. Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств.
23. Правове регулювання паювання землі недержавних сільськогосподарських підприємств.
24. Правове регулювання аграрного ринку, його інфраструктура
25. Правове становище Аграрної біржі України.
26. Правове регулювання діяльності оптових сільськогосподарських ринків
27. Правове регулювання ринку зерна в Україні.
28. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів.
29. Правове регулювання декларування та зберігання зерна.
30. Порядок здійснення заставних закупівель зерна.
31. Порядок здійснення форвардних закупівель зерна.
32. Правове забезпечення формування ринку сільськогосподарської техніки
33. Договори у сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.
34. Договори у сфері виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств.
35. Контрактація як один із договорів на реалізацію сільськогосподарської продукції.
36. Договори кредитування сільськогосподарських підприємств.
37. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
38. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
39. Правове забезпечення виробництва високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування.
40. Правове регулювання страхування в АПК.
41. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств
42. Особливості регулювання трудових відносин в АПК.
43. Організаційно-правове забезпечення соціального розвитку села.
44. Правове регулювання сільського зеленого туризму.
45. Розвиток дорадчих служб на селі.
46. Правове регулювання племінної справи в тваринництві.
47. Правове регулювання державної реєстрації та ідентифікації тварин.

48. Правове регулювання ветеринарної медицини.
49. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок.
50. Правове регулювання ветеринарного обслуговування.
51. Правове регулювання державного ветеринарно-санітарного контролю
52. Правове регулювання виробництва та реалізації м'яса
53. Правове регулювання виробництва та реалізації молока.
54. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
55. Правове регулювання виробництва рибної продукції.
56. Правове регулювання виноградарства та виноробства
57. Правове регулювання виробництва і реалізації цукру.
58. Правове регулювання виробництва та реалізації алкоголю і тютюну.
59. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві.
60. Правове забезпечення підготовки кадрів для села.
61. Правова охорона прав на сорти рослин
62. Правове регулювання бджільництва
63. Правове регулювання карантину рослин
64. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин
65. Правове регулювання насінництва та розсадництва
66. Правове регулювання захисту рослин
67. Правова охорона ґрунтів у сільському господарстві.
68. Правове регулювання поводження з відходами сільського господарства
69. Правове регулювання охорони праці в сільському господарстві.
70. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської продукції генетично-модифікованих організмів

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. **Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:**
 - Словесні методи, застосовується для ознайомлення студентів з матеріалами навчальної дисципліни у вигляді лекцій, розповідей-пояснень і бесід;
 - Практичні методи, застосовувані для закріплення знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді написання рефератів і вирішення завдань;
2. **Методи стимулювання, що застосовуються для зацікавленості студентів навчальною дисципліною у вигляді освітлення практики застосування трудового законодавства, а також дискусій, які виникають з цього приводу.**
3. **Методи контролю, що застосовуються для визначення рівня знань студентів з навчальної дисципліни у вигляді проведення усних та письмових опитувань.**

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. **Поточний контроль знань** на лекційних і практичних заняттях (у формі усного опитування, письмових тестів, вирішення практичних завдань) є засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) студентами навчального матеріалу.
2. **Модульний контроль знань** (у формі письмової модульної контрольної роботи) є показником якості вивчення студентами окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів.
3. **Підсумковий контроль знань** (у формі екзамену) є показником дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною та вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27 грудня 2019 р.

Рейтинг студента з навчальної роботи $R_{нр}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{нр} = 0,7 * (R(1)_{зм} * K(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм} * K(n)_{зм}) / K_{дис},$$

де

$R(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм}$ – рейтингові оцінки змістовних модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістовних модулів;

$K(1)_{зм} + \dots + K(n)_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$K_{дис} = K(1)_{зм} + \dots + K(n)_{зм}$ – кількість кредитів ECTS (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається студенту за:

отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції з відповідної дисципліни;

отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності у поточному навчальному році;

отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

виготовлення особисто навчального стенду, макету, розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Студент допускається до складання екзамену або заліку з дисципліни, якщо з цієї дисципліни ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та робочою навчальною програмою, а його рейтинг з навчальної роботи з цієї дисципліни становить не менше, ніж 42 бали (60 балів \times 0,7 = 42 бали).

Студенти, які в поточному семестрі мали пропуски занять і до початку екзаменаційної сесії не засвоїли матеріал пропущених тем і розділів змістових модулів навчальних дисциплін на додаткових заняттях (мають рейтинг з навчальної роботи менше, ніж 42 бали), до семестрової атестації з відповідної дисципліни не допускаються.

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{нр}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}$.

Співвідношення між рейтингом студента і національними оцінками

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків

90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Незараховано

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні матеріали до лекційних занять з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

2. Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

3. Методичні рекомендації до курсової роботи з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

4. Methodical materials for studying of the educational component «Agrarian law» (для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 081 «Право» денної форми навчання).

5. Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної компоненти «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 081 «Право» заочної форми навчання.

Рекомендована література

Основна

1. Аграрне право України: підручник. за заг. ред. В.М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
2. Аграрне право: підручник. за ред. В.П. Жушмана, А.М. Статівки. Харків: «Право», 2010. 296 с.
3. Аграрне право України: підручник. за ред. О.О. Погрібного. Київ: Істина, 2006. 448 с.
4. Аграрне право України: навчальний посібник. за ред. Т.Є. Харитонової, І.І. Каракаша. Одеса: Юридична література, 2017. 436 с.
5. Аграрне право. Підручник: за ред. А.М. Статівки. Харків: Право, 2018. 416с.
6. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 16: земельне та аграрне право. ред. кол.: М.В. Шульга, В.В. Носік, П.Ф. Кулинич. Харків: Право, 2019. С.128-131.
7. Ветеринарне право. Підручник: за ред. В.М. Єрмоленка. Київ: НУБіП України, 2015. 300 с.
8. Гафурова О.В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія та практика правового регулювання. Монографія. Київ: Ірідіум, 2014. 480с.
9. Гафурова О.В., Новак Т.С. Правове регулювання трудових відносин у сільському господарстві України. Монографія. Київ: К:ЦП «Компринт», 2015. 200с.
10. Гафурова О.В. Сиволицька С.І. Державна підтримка фермерських господарств в Україні та Європейському Союзі: правові аспекти. Монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 336с.
11. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. – Науково-навчальний посібник: за ред. Н.І. Титової. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
12. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України. Навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
13. Піддубна Д.С. Правове регулювання органічного господарювання. Навчальний посібник. Кривий ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. 679 с.
14. Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Харків: Юрайт, 2015. 272 с.
15. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні. Монографія. Київ: Логос, 2011. 688с.
16. Науково-практичний коментар до Закону України «Про особисте селянське господарство»: за ред. В.В. Носіка. Київ: Кондор, 2004. 252 с.
17. Науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»: за ред. А. М. Статівки. Харків: Юрайт, 2013. 432 с.
18. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія: за ред. А. П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. Харків: Право, 2012. 448с.
19. Словник з аграрного права: за ред. В.П. Жушмана. Харків: Національна юридична академія України, 2010. 160 с.
20. Шульга М.В., Жушман В.П., Кулинич П.Ф. Уркевич В.Ю. Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: Навчально-практичний посібник / За заг. ред. М.В. Шульги. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 464с.

Допоміжна :

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України. Актуальні проблеми практичної теорії. Київ: «Знання», 2005. 445 с.
2. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності: за ред. В.І.Семчика.

Київ: Наукова думка, 1998. 240 с.

3. Аграрне право України: Підручник: за ред. В.З. Янчука. 2-е вид., перероб. та допов. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 720 с.

4. Аграрне право: Навчальний посібник: за ред. В.П. Жушмана. Харків: Національна юридична акад. України, 1997. 230 с.

5. Аграрне право України: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти: за ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. Харків: «Право», 2003. 240 с.

6. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика. Монографія // за ред. А.М. Статівки. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 240с.

7. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна монографія. відпов. ред. Т. Є. Харитонова, І.І. Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 722 с.

8. Гафурова О.В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів. Монографія. Київ: МАУП, 2006. 200 с.

9. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення. Монографія. Херсон:Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596с.

10. Григор'єва Х. А. Переробна кооперація в сільському господарстві України: правове регулювання організації та діяльності. Одеса: Юридична література, 2015. 248 с.

11. Єрмоленко В.М. Характерні особливості сучасних аграрних законів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право»*. 2011. Вип. 165. Ч. 1. С. 53–57.

12. Єрмоленко В.М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика. Монографія. Київ: Магістр ХХІ сторіччя, 2005. 304 с.

13. Єрмоленко В.М. Теоретичні проблеми аграрних майнових правовідносин. Монографія. Київ: Магістр ХХІ сторіччя, 2008. 188с.

14. Жушман В. П. Аграрне право та законодавство України: навч.-практ. Посібник. Харків.: Одісей, 2003. 447 с.

15. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар: за заг. ред. В.І. Семчика. Київ: Видавничий дім Ін Юре., 2007. 896 с.

16. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання. Монографія: за ред. В.І. Семчика. Київ: ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2008. 252с.

17. Курман Т.В. Правовое обеспечение хозяйственной деятельности государственных специализированных сельскохозяйственных предприятий. Монография. СПД-ФЛ Чальцев А.В., 2006. 208 с.

18. Курман Т.В. Сталий розвиток сільськогосподарського виробництва: проблеми правового забезпечення Монографія. Харків: Юрайт, 2018. 376 с.

19. Мірошніченко Земельне право України. Навчальний посібник. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. 432с.

20. Муді Р., Поліводський О. Експортно-імпорتنі операції з країнами ЄС: сільськогосподарська продукція (посібник з правових питань). Київ: Європейська Комісія, 2005. 106 с.

21. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: за ред. В.І. Семчика. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2003. 280 с.

22. Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні: за ред. В.І. Семчика. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 264с.

23. Органічне сільськогосподарське виробництво в Україні: правові засади ведення. За ред. М.В. Шульги. Харків: Юрайт, 2020. 308 с.

24. Піддубна Д.С. Органічне господарювання: наукова концепція аграрно-екологічних та цивільно-господарських відносин. Монографія. Кривий ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. 254 с.

25. Піддубний О.Ю. Проблеми правовідносин у сфері біотехнологій. Монографія.

Київ: Ірідіум, 2014. 352 с.

26. Піддубний О.Ю. Державні сільськогосподарські інспекції в Україні: стан та можливості удосконалення правового регулювання. Монографія. Київ: Ірідіум, 2009. 128 с.

27. Правові основи майнових і земельних відносин. Навчальний посібник: за ред. В.М. Єрмоленка. Київ: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. 384 с.

28. Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства: за ред. А.П. Гетьмана, В.З. Янчука. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 624 с.

29. Святченко Л.О. Правове регулювання цукробуряківництва в Україні. Монографія. Київ-Ніжин: видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 144с.

30. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні. Харків: Право, 2007. 208с.

31. Статівка А.Н. Договори в агропромисловому комплексі України в умовах ринка. Харків: Право, 1997. 237 с.

32. Статівка А.Н. Новые виды договорных отношений с участием аграрных товаропроизводителей. Харків: Право, 1999.

33. Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти. Монографія. Харків: ТОВ «Одіссей», 2004. 120 с.

34. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин. Монографія. Харків: Харків юридичний, 2007. 496 с.

35. Чабаненко М.М. Методи правового регулювання аграрних відносин. Монографія. Дніпропетровськ. Дніпропетровський університет внутрішніх справ, 2010. 172 с.

36. Чабаненко М.М. Становлення та розвиток системи аграрного права України. Монографія. Дніпропетровськ: Видавництво «Грані», 2015. 298 с.

37. Федорович В. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні. Львів: Атлас, 1998. 142 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Веб-портал органів виконавчої влади України www.kmu.gov.ua
3. Сайт Центру політико-правових реформ www.pravo.org.ua
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України www.president.gov.ua
5. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Сайт Національної парламентської бібліотеки України <http://nplu.org/>
8. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України <http://www.gntb.gov.ua/ua/>